

International Journal of Academic Value Studies

ISSN : 2149 - 8598

www.javstudies.com

(Yayınlanma Tarihi: 10/05/2016)

International Journal of Academic Value Studies, 2016 / 2 (4): 46-58.

Modern Demokratik Toplum Tasavvurunun Oluşmasında, “Siyasal Kültür” ve “Demokrasi Kültürü” Olgularının Yeri*

Yrd. Doç. Dr. Fikret ÇELİK¹

¹Kırıkkale Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, fikretcelik@kku.edu.tr

Öğr. Gör. Fevzi YAŞI²

²Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Erbaa MYO, fevziyh@hotmail.com

Öz

Demokratik sistemler, siyasal yapı ve siyasal kültür birlikteliğinden oluşurlar. Siyasal kurumlardan oluşan siyasal yapı, siyasal kültür ile anlam kazanırken; siyasal kültürde bireylerin siyasal sistem karşısındaki eylemleri, değerler, inanç ve tutumlarıyla biçimlenmektedir. Siyasal kültür, halkı siyasetin karar alma sürecine katılmasını sağlar ve modern değerlerle birlikte ele alındığında “demokrasi kültürü” olarak karşımıza çıkar. Demokratik sistemler, çoğulculuk ve siyasal özgürlüklerin hayat bulduğu liberal, temsili ve katılımcı siyasal sistemlerdir. Siyasal açıdan demokratik kültür kazanımlarının toplumlar üzerinde oldukça önemli rollere sahip oldukları gerçeği özgürlük, siyasal katılma, anayasal eşitlik ve demokratik eğilimlerinin artması üzerinden tartışma konusu edilebilmektedir. Tarihsel temelleri Rönesans ve Reform hareketlerine kadar giden demokrasi kültürü, XVIII. yüzyılda ortaya çıkan aydınlanma dönemi ve akıl temelinde ortaya çıkan modernite kavramıyla önemli bir gelişme sağlamıştır. XX. yüzyılda Avrupa'da demokrasi ve demokrasi kültürü kayda değer bir gelişme ve değişim göstererek, XXI. yüzyılda da hızla artan küreselleşme ve onun etkileri ile birlikte kültürler, dinler ve diğer değer sistemleri bakımından demokrasiler ve demokratik siyasal sistemler önemli derecede ele alınan olgular haline gelmişlerdir. Bu çalışmada önce siyasal kültür, sonra demokratik kültür olguları ele alınacak, siyasal kültür ile demokrasi kültürünün etkileşimi incelenecek ve bu kavramların birbirini etkilemeleri neticesinde son iki yüzyıla damgasını vuran demokratik toplum oluşumundaki gelişimi tarihsel ve teorik olarak ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal Kültür, Demokrasi Kültürü, Siyasal Yapı, Liberal Demokrasi, Modern Toplum

JEL Kodları : P26, P49.

“Political Culture” and “Democratic Culture” Facts in Formation of Modern Democratic Society Concept

Abstract

Democratic systems, consisting of a combination of political structure and political culture. While political structure that formed with political institutions make sense with the political culture, political culture formed with individuals' actions, values, beliefs and attitudes towards to political systems. Political culture enables people to participate in decision-making politics and emerge “democratic culture” when it is deal with modern values. Democratic systems are the liberal, representative and participants systems which exist pluralism and political freedom. Politically democratic culturel gains

* Bu çalışma 2. Uluslararası Çin'den Adriyatik'e Sosyal Bilimler Kongresi, 05-07/05/2016, İktisadi Kalkınma ve Sosyal Araştırmalar Enstitüsü, Hatay/TURKIYE-Batum-GURCISTAN'da bildiri olarak sunulmuştur.

have important roles on communities. This fact is discussed around freedom, political participation, constitutional equality and democratic attitudes. Democracy culture that goes up to the historical foundations of the Renaissance and Reformation ensure development with modernity that emerge from mind and enlightenment in XVIII century. Democracy and democracy culture changed and improved significantly in Europe in XX century. With increasing globalization and its effect in XX century, democracy and democratic systems are become discussed facts in cultures, religions and other value systems. In this study firstly political culture and democratic culture facts discussed, then examine the interaction of political culture and democracy culture. As a result of interaction of these concepts, we discussed these concepts' development historically and theoretically in democratic societies that marked last two centuries.

Keywords: Political Culture, Democracy Culture, Political Structure, Liberal Democracy, Modern Society

JEL Classification: P26, P49.

1. GİRİŞ

Bazı yazarlar günümüzde, bir varlık olarak toplumun oluşumu noktasında, "modern toplum bütünüyle bireyci terimler içinde anlaşılabilir mi ya da insanın toplumsal niteliğini göz önünde bulundurarak toplumsal düzeni modern ve geleneksel toplumların yapısını oluşturan kurumlardan ve komünöterlerden hareketle mi düşünmek gerekir? Bununla bağlantılı olarak, demokratik siyasette önemli bir yer tutan insan hakları ulus gibi deontolojik (doğru bir dağılım ilkesiyle) değil, teleolojik (ortak çıkarın izlenmesiyle) somut aidiyet bağları dikkate alınmadan düşünülebilir ve uygulanabilir mi?" sorularının yanıtlarını aramaktadırlar (de Lara, 2003: 514). Bu sorulardan anlaşılabilirliği üzere, günümüz modern toplumunun temelleri ve bu temeller üzerinden nasıl bir siyasal sistem anlayışına doğru gidildiği noktasında önemli bir dönemden geçtiğimiz görülmektedir. Özellikle siyasal bir toplumun, siyasal yapı tarafından şekillendirildiği düşünülürse, siyasal kültür ve demokratik kültürün modern toplumsal yapıların oluşumunda ve geleceklerini değerlendirebilmeleri adına önemli tartışma alanları oldukları görülecektir.

Özellikle modern dönemle birlikte ele alınan ve çağdaş, gelişmiş bir siyasal sistem anlayışının önce Batı, sonra Doğu toplumlarında ayrıntılı bir konu olarak ele alınmasıyla birlikte, "siyasetin doğası" bir rejim sorunu olarak toplumların gündemine girmiştir. Bu noktada insan yaradılışının bir olgunluk sorunu olarak gündeme gelen siyasal toplumsal yapı problemi, çok yönlü olarak "toplumun genel teşkilat(lanması)" sorunu şeklinde gündeme getirmiştir. Bu durum sonucunda da siyaset felsefesi adına iyi rejim, "soyut düzeyde ve evrensel olarak araştırılması bir yana bırak(ılan)" bir duruma dönüşmüş (Aron, 2011: 40-41) ve iyi rejim noktasındaki tartışmalar, farklı toplumlarda, farklı şekillerde ele alınmak durumunda kalınan bir "kültür" sorunu çerçevesinde ele alınmaya başlanmıştır. Bu noktada tartışma, modern dönemin gelişim sürecinde, siyasal kültür ve demokrasi kültürü üzerinden yürütülmesi zorunlu hale gelen bir duruma dönüşmüştür. Bu dönüşmenin teorik ve tarihsel süreçte toplumların gelişimi noktasında, siyasal anlamda uzlaşılan ve ihtilafli noktaları ne boyutta etkilediği önemli bir sorun haline gelmiştir. Bu sorunun kültürel bir bağlamda çözülmesi, modern toplumlardaki liberal demokratik rejimlerin/yönetimlerin istikrarlı bir şekilde sürdürülebilmeleri ile yakından ilgilidir.

Bu bağlamda günümüzdeki modern toplum yapılanmalarında sistematik bir örgütlenme biçiminden bahsetme noktasında kültürel dönüşüm kodlarının anlaşılabilmesinin/anlaşılabilirliğinin sağlanmasının önemi büyüktür. Bu çalışmada da bu nokta üzerinden hareket edilerek, günümüzde söylev noktasında çok kullanılan ancak içeriğinin doldurulması anlamında önemli eksiklikler olduğu görülen siyasal kültür kavramı öncelikli olarak ayrıntılı şekilde incelenecektir. Daha sonra ise günümüzün hem ideal, hem de tartışmalı olma noktasında en popüler rejimi olarak demokrasi ve modern dünyada bir kültür olma noktasına gelen bu rejimde/yönetimde yaşama anlayışının teorik ve tarihsel çerçevesi

çizilmeye çalışılacaktır. Çalışma, siyasal kültür ve demokrasi kültürü çerçevesinde, modern toplumun demokratik yapılanmalar noktasındaki gelişim düzeyinin insan hakları, özgürlük vs. konular üzerinden tartışılmasını içeren tarihsel ve teorik bir analiz bölümüyle sürdürülecek ve bir sonuç bölümüyle nihayetlenilecektir.

2. SİYASAL KÜLTÜR NEDİR

Siyasal kültüre geçmeden önce kültür kavramını tanımlamak yerinde olacaktır. Kültür, toplumu birleştiren kurallar, değerler ve inançların günlük hayatımızda gerçekleştirilmesi durumu olarak tanımlanabilir (Nohutçu, 2007: 824). Kültür en genel tanımıyla ifade edilecek olursa; "bir toplumda yılların, hatta yüzyılların birikimi sonucu oluşan ortak değerler bütünüdür" şeklinde bir tanım yapılabilir. Kültürün bu tanımından yola çıkılarak siyasal kültür ise şöyle tanımlanabilir: "bir toplumun gerek o toplumun siyasal sistemi içinde yer alan, gerekse öteki siyasal oluşumlar dediğimiz, devlet, parlamento, hükümet, siyasi parti, kamu yönetimi, sendika, dernek, siyasal iktidar, demokrasi, seçim, anayasa, vb. gibi kavramlar konusundaki bilgisi, görgüsü, alışkanlıkları, yaklaşımları, tutum ve davranışlarının tümüdür" denilebilir (Öztek, 2003: 210). Dahl'a göre demokratik inançlar ve siyasi kültür olguları demokrasi için zaruri koşulların başında gelmektedir (Dahl, 2001: 149). Bu noktada siyasal kültür, "bir toplumun siyasal sistemle siyasal kurumlarla siyasal sembollerle ve siyasal değerlerle ilgili düşünce, inanç, kanaat ve tavırlarının bütünü" olarak tanımlanır ve siyasal kültürün sosyolojik, psikolojik ve tarihsel temelleri bulunmakla birlikte diğer kültür dallarının aksine bir anda oluşmamıştır uzun bir geçmişe sahiptir (Yayla, 2015: 345). Tarihsel bir geçmişe sahip olan siyasal kültür aynı zamanda toplumsal siyasal bir hafıza olarak karşımıza çıkar. Örneğin günümüzde de canlılığını koruyan rekabetçi bireycilik temelinde kurulan Amerika, binlerce yıllık kast sistemi üzerine kurulu Hindu vurgulama bugünkü Hindistan'da devletin onu yok etme gayretlerine rağmen halen mevcudiyetini korumaktadır. Fransızlar ise devletçilik dönemlerinden sonra ekonomiyi yönetmesi için hala büyük devlet hayalindedir. Yine Saddam Hüseyin idaresindeki Irak ki uzun bir süre Arap ve Türk İmparatorluklarının parçası olmakla birlikte toplumsal olarak sadece otokratik bir yönetimi hafızasına aldı (Roskin vd., 2013: 144). Görüldüğü üzere bir toplumdan diğerine hayli değişen siyasal kültür, siyasal sisteme dair inançlar, semboller ve değerler bütünüdür yansıtır. Dolayısıyla siyasal kültür toplumsal alanda kendi kurallarını ve değerlerini halka aktarır ve bu kurallar ve değerler siyasal sistemin nasıl çalıştığına dair ve devletin toplum için neler yapabileceğine dair fikirleri kapsar (Roskin vd., 2013: 143).

Siyasal kültür konusunda Siyaset Bilimciler çeşitli tanımlarda bulunmuşlardır. Siyasal kültür alanında ilk kez çalışmalarda bulunan G.Almond, B.Powell ve S.Verba psikolojik ve kişisel bir kavramsallaştırma yaparak siyasi kültürü toplumu meydana getiren bireylerin siyasi tutum ve siyasi konulara yönelimlerinin bir bütünü olarak meydana geldiğini belirtmişlerdir. D.Easton ise siyasal kültürü bireylerden bağımsız ve bireyleri aşan bir kavram olarak değerlendirmiş ve nesnel bir tanımlama yapmıştır (aktaran Nohutçu, 2007: 518). Değerler, kurallar ve gelenekler olarak ifade bulan siyasal kültür, halk tarafından paylaşılan ve zamanın geçmesine karşın geçerliliğini koruyabilen, halkın ortak deneyimleri ve ebeveynlerinin hafızalarından aktardığı deneyimler ve edindikleri ideolojiyi ve inanç yapısını toplumsal olarak karşılar (Efegil, 2012: 192). Bu noktada toplumsal kültürün bir alt dalı olan siyasal kültür, toplumu meydana getiren bireylerin benzer siyasi tutum, düşünce ve davranışa sahip olmasıyla oluşmaktadır. Toplumsal, ekonomik ve siyasal alanda zamanla ortaya çıkan değişimler, siyasal kültürün muhtevasını, siyasal kültürün muhtevası da, toplumsal, ekonomik ve siyasal alanlardaki değişimleri şekillendirmektedir (Erzen & Yalın, 2011: 50-51). Bu noktada toplumsal bir değişmeden bahsediliyorsa siyasal kültür, toplumsal kültürün bir alt dalı olarak bu değişimin en önemli ve etkilenme noktasında en belirgin, en başat kısmıdır. Sonuç olarak değişim maddî veya maddi olmayan öğelerle de açıklansa, siyasal alanda bir değişim meydana gelecek, yeni kavramlar ve kurumlar ortaya çıkacaktır. Diğer bir deyişle

siyasal yapıda ve siyasal kültürde oluşan değişim, siyasal-toplumsal değişim olarak kavramlaştırılmaktadır (Yılmaz, 2003: 41). Dolayısıyla bu durumda, bir toplumun siyasal, sosyal ve ekonomik yapıları ile siyasal kültür yapısı bir bütünlük meydana getirmektedir (Altıntaş vd., 2009: 76).

Siyasal sistem bünyesinde beliren siyasal olaylar ve bu olaylardan etkilenen bireylerin davranışları arasında bir köprü meydana getiren siyasal kültür (Acar, 2006: 7), Gabriel Almond'ın çalışmalarında toplumsal kültür bağlamında incelenmiş ve siyasal kültürün demokratik siyasal sistemlerin ortaya çıkmasında ki katkısına ayrıca değinilmiştir. Almond'a göre siyasal sistemler, siyasal kültür ve toplumsal kültür arasında çok yakın bir ilişki bulunmakla birlikte iç içe geçmiş toplumun sosyal yapısı, siyasal hedefleri, dinî değerler ve ideolojik dil ve ifadeler siyasal kültürün mühim öğeleri olarak belirir (aktaran Seggie & Gökbel, 2014: 190).

Düşünsel olarak siyasal kültürün örgüsü, siyasal katılımın eylemsel yapısını hem kökleri hem de değerler dizisi ile biçimlendirmektedir. Bilginin, toplumsal ve toplumlar arası üretim şartları ve tüketim imkanları siyasal alan için düşünüldüğü zaman katılımın seviyesini ve yoğunluğunu belirlemede önemlidir (Erzen & Yalın, 2011: 59). Bu bağlamda toplumun beraber yaşama şekli ve uygulaması, yönetim ve yönetime katılma biçimi, karar alma süreci ve yapısı gibi çoğu nitelikleri içerisinde barındıran siyasal kültür, bu bakımdan demokrasilerin ve demokratik yönetimlerin çok önemli bir parçası konumundadır (Bildirici & AYTEKİN, 2015: 437). Siyasal kültür alanında ilk çalışmaları yapan G.Almond ve S.Verba 1960 yılında yaptıkları çalışmalar sonucunda üç kültür grubu belirlemişlerdir, bunlar: Katılımcı siyasal kültür, Tabi olmacı siyasal kültür ve mahallici siyasal kültür. Katılımcı siyasal kültürde vatandaş siyasal sistemin etkili olduğunu ve sonuç verdiğini düşünmeleriyle beraber aynı zamanda insanlar vatandaş olduklarının bilincine ulaşmışlardır. Bu kültüre örnek olarak ABD ve İngiltere verilebilir. Diğer bir olgu tabi olmacı siyasal kültür ise katılımcı kültüre göre daha az değerli olup, insanlar vatandaş olduklarının bilincindedir fakat siyasal sistemle gurur duymazlar ve ona fazla bağlılık hissetmezler. Almanya ve İtalya bu tür kültürlere örnek olup, bu kültürde siyasal katılım istekleri zayıftır. Erdemli kültüre en uzak siyasal kültür olan Mahallici siyasal kültürde ise vatandaşlar ülke ile genel bir bütünleşme olmaktan ziyade yaşadıkları mahal ile bütünleşmişlerdir. Meksika bu kültüre örnek olup, bireyler ülkenin vatandaşı olma sorununu önemsemezler ve ülkeleriyle ve sistemle gurur duymazlar (Yayla, 2015: 346).

Siyasal sistemin bir ögesi durumundaki yönetimler, mevcudiyetlerini sürdürmeleri için bireylerin siyasal görüş ve davranışlarının yaratılmasına odaklanmışlardır. Bu noktada görüş ve davranışların yaratılması sürecinde siyasal toplumsallaşma etrafında şekillenmektedir. Bu bağlamda yönetenlere yönetilenler üzerinde etkili olma şansını ortaya çıkaran siyasal toplumsallaşma, siyasal kültür üzerinde en güçlü etken konumundadır. Dolayısıyla siyasal toplumsallaşma "siyasal insanın oluşumu için siyasal kültür edinme süreci", olarak tanımlanabilir (Erzen & Yalın, 2011: 53). İstikrar içerisinde devam eden siyasal sistemlerde, her kuşak eski geleneklerden uzak bir şekilde toplumsallaşır ve çoğunlukla sistemin bilinen sınırları ve görevleri hususunda genel bir anlaşmanın ortaya çıktığı, benzer siyasal kültürler bulunmaktadır. Bu sistemlerde, siyasetçilerin eklemleşmesi ve siyasal toplumsallaştırma vasıtaları birbirlerini güçlü kılar. Diğer bir ifadeyle siyasal hareketlerin manasının, hedeflerinin ve araçlarının ne olması gerektiği hususunda yaygın bir yönelme bulunmaktadır (Altıntaş vd., 2009: 74). Siyasal kültür, tekil bir yapıya sahip olmamakla birlikte aksine siyasal yapı bünyesindeki tüm sosyal seviyelerde çeşitli siyasal kültür anlayışları bulunmaktadır. Bu anlamda, her ülkede homojen bir siyasal kültür yoktur. Dolayısıyla siyasal sosyalleşme evrelerini tamamlayamayan toplumlar, kendi ulusal kimliklerini oluşturamadıklarından, heterojen ve birbirleriyle uyumlu olmayan bölümlenmiş siyasal kültür yaratabilirler. Toplumsal alanda ortak eğilimler göstermeyebilirler. Siyasal partiler, seçkinler ve çeşitli

gruplar, çeşitli görüş açılarını ve düşüncelerini ileri sürebilirler. Bu sebeplerden ötürü istikrarsız bir siyasal kültür meydana gelebilir. Başka bir deyişle, heterojen siyasal kültüre sahip toplumlarda, siyasal seçkinler arasında dış politika hususunda daha çetin çatışmalar oluşabilir ve dolayısıyla, bu da karar verme sürecinin yavaş işlemesine sebep teşkil edebilir. Fakat toplum üzerindeki üstün siyasal kültür kapsayıcılığı ne kadar fazla ise o kadar çok istikrarlı bir dış politika ortaya çıkacaktır (Efgil, 2012: 192-193).

Siyasal Kültür, politika yapma ve yürütme yöntemlerini belirlemede faydalı neticeler vermiş bir olgu olarak toplumsal değişmeyi ve sisteme yönelik desteği bireylerin siyasal sistemle ilişki oluşturma şekillerini belirtmektedir. Siyasal kültüre dair yapılan ilk çalışmalar ikinci dünya savaşı öncesinde Batı Avrupa'da bilhassa Batı Almanya hakkında iken, ikinci dünya savaşı sonrasında sanayileşmiş ülkelere dair çalışmalara başta Sovyetler Birliği olmak üzere Sosyalist ülkeler hakkındaki araştırmalar dâhil edilmiştir. Yakın süreçte ise gelişmekte olan ülkelerin hızlı bir değişim, kalkınma ve modernleşme programları gerçekleştirmeleri onların siyasal kültüre olan alakalarının büyümesine yol açmıştır (Sitembölükbaşı, 1997: 250). Siyasal kültürü meydana getiren bilişsel, duygusal ve değerlendirici kıstaslar, toplumsal-ekonomik yapı içerisinde şekillenmiştir. Diğer bir ifadeyle, maddî kültür unsurlarının oluşturduğu durum, siyasal kültürün şekillenmesinde de faydalı olacaktır. Dolayısıyla maddî unsurların bu biçimde bir dönüşüm geçirmeleri Batı'nın kendine has durumları içerisinde hal almıştır. Bu bağlamda Batı'nın tarihsel ve kültürel kısıtları dâhilinde böyle bir dönüşüm gerçekleşmiştir (Yılmaz, 2003: 51).

3. DEMOKRASİ KÜLTÜRÜ NEDİR

Demokrasiyi öncelikle bir "kültür" olarak algılamak gereklidir ki demokrasinin gerçek dünyasına etki etmek için önemlidir (Türköne, 2011: 169). Kültür olgusu ayrıca demokrasileri ulus-devlet kavramı etrafında azınlık durumunda olanların nefes alması için bir çeşit kalkan olarak görev yapmaktadır (Polat, 2009: 11). TDK'da ise kültür, "tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünüdür" (<http://www.tdk.gov.tr/,20.04.2016>) biçiminde ifade edilmektedir.

Demokrasi kültürü ise dünyada genel kabul gören demokrasi anlayışının bir ülkede hangi ölçüde kabul gördüğü üzerine açıklanan bir kavramdır. Diğer bir ifadeyle demokrasiyi demokrasi yapan öğelerin, 'bizde demokrasi hâkim' diyen ülkelerde toplumsal ve siyasal çevrelerce hangi düzeyde özümsemiştir. Bununla birlikte demokrasi kültürü yalnızca biçimsel bazı öğelerin varlığıyla belirtilecek bir olgudan daha öte bir anlam ile yüklüdür. H. Mayo'nun ifadesiyle, siyasal temsilcilerinin belli aralıklarla seçilmeleri, siyasal haklar ve çoğunluğun kararlarının hâkim olması, Lijphart'ın ifadesiyle ise siyasal haklar ve kamu özgürlükleri olguları kriter olarak kabul edilebilecek öğelerdendir (aktaran Akçalı, 2007: 24). Bu noktada demokrasinin varlığı ve sağlıklı yürütülmesinde etkin bir rolü bulunan demokratik kültür demokratik kurumlara, siyasi eşitliğe ve özgürlüklere yönelik beslenen inanç ve değerler yığını olarak belirmektedir. Ayrıca demokratik kültürün yerleşip gelişmesi aşamasında toplumun yerel yönetim deneyiminin ve yerel yönetim sisteminin de mühim bir katkısı bulunmaktadır (Dursun, 2007: 47). Toplumunu meydana getiren insanlar arasında demokratik kültür bilinci yayıldıkça merkezi ve yerel yönetimlere ait yük de kalkacaktır. Demokrasinin bazı hususlarda kendisini hissettirdiği toplumlarda demokratik kültürden yoğun bir şekilde bahsedilmektedir. Demokratik kültür bu doğrultuda tanımlanacak olunursa belirli bir kültür düzeyine erişmiş toplumlarda sosyal hukuk devleti kapsamında tarafsızlık ve bağımsızlık düşüncesini savunan insanların gösterdikleri tutum ve davranışlar olarak ifade edilir (Coşkun, 2008: 62). Başka bir ifadeyle demokratik kültür "demokrasi ve siyasi eşitliğin istenir hedefler olduğuna askeri güçlerin ve polisin kontrolünün tamamen seçimle gelmiş liderlerin elinde olmasının temel demokratik varlıkların sürdürülmesinin ve vatandaşlar

arasındaki siyasi farklılıkların ve anlaşmazlıkların hoşgörüyü karşılınıp korunmasının gerekli olduğuna inanan vatandaşlar" (Dahl, 2001: 159) meydana getirir.

Demokratik kültürün belirmesi için önce sistemin bireylere imkan veren bireyleri engellemeyen, düşünme ve hareket sahasını kısıtlamayan bir yapıda olması ve insanlara güvenilmesi önemlidir. Demokrasinin kurumsallaşması ve gelişerek mevcudiyetini sürdürmesi için toplumda demokratik bir kültürün ortaya çıkması, beslenmesi gibi birtakım gereksinimlere ihtiyacı vardır. Ayrıca demokratik kültürün oluşması için, toplumda demokrasiye inancın bulunması da önemlidir. Bilhassa bireylerde demokratik kültürünün meydana gelmesi için hem devletin fırsat tanıması hem de insanların demokrasinin erdemlerini bilmesi, uygulaması ve demokrasinin getireceği nimetler hususunda bilgilenmesi de lazımdır (Taşar, 2001: 92-93). Demokrasinin sağlıklı yürütülmesi ve varlığını sürdürmesi için önemli bir role sahip olan demokratik kültür demokratik kurumlara, siyasi eşitliğe ve özgürlüklere karşı beslenen inanç ve değerler kümesi olarak ifade edilmektedir. Dolayısıyla demokratik kültür bireyler arasındaki siyasi farklılıkların ve anlaşmazlıkların yasal ve hoşgörüyü karşılınması, toplumun kaderine karar vereceklerin toplum tarafından seçimle belirlenen bireylerden meydana gelen kurullar olması, düzenli aralıklarla yapılan seçimlerde farklı toplum projelerine sahip takımların eşit biçimde yarışmalarına ve bireylerin tercihlerinin esas alınmasına, iktidarı kullananların hesap verebilirliğine inanılması ve bunların saygın birer değerler kümesi olarak kabullenilmesi gerektiği belirtilmektedir (Dursun, 2008: 80).

Demokratik kültür, demokrasinin uygulamada başarısını ve olumlu yönleri üzerinde önemli etkileri bulunan bir olgudur. Ayrıca demokrasinin gelişmesi ve demokratik felsefenin bir bütün olarak canlı kalması demokratik bir kültürün ve düşüncenin toplumda mevcut olması temel şarttır. Demokratik kültürden yoksun toplumlar için ise demokrasi bir rahatsızlık ve çatışma ortamı yaratan bir olgu olarak yanlış bir şekilde yorumlanmaktadır (Taşar, 2001: 90-91). Bu bağlamda demokratik kurum uygulamaları demokratik bir kültürün gelişmesine yardımcı olduğu belirtilmektedir. Demokratik kurumlar karar vermelerini gerektirecek konular hakkında bilgilendirmeleri için bireyleri özendirerek ve her düzeyde siyasi katılımı geliştiren beceriler ve tutumlar aracılığıyla bunlara hayat vermektedirler (Beetham & Boyle, 2005: 117). Bu noktadan hareketle temelinde anti-demokratik olan bir kültür, toplumda demokratik kurulların ve değerlerin yaygınlaşmasına engel olur, demokratik kurumları yasallıktan uzaklaştırır ve dolayısıyla bu kurumların doğuşunu ve aktif bir biçimde işleyişini zorlaştırır (Diamond & Plattner, 1995: 41).

4. MODERN DEMOKRATİK TOPLUMUN OLUŞMASINDA SİYASAL KÜLTÜR VE DEMOKRASİ KÜLTÜRÜNÜN ROLÜ

Siyasal düzeni oluşturan toplum, yasaları kendi yapar ve yasaları gerçekleştirecek yetkilileri de kendi belirlediği takdirde bu yönetim şekli demokrasi olarak adlandırılır (Göze, 2007: 159). Bireylerin temel hak ve özgürlüklerine saygı gösteren ve bu hakları koruyan toplumlar demokratik toplumlar olarak ifade edilirler. Temel hak ve özgürlüklerin gözetilmesi ve gelişimi demokratik toplumlarda devletin temel vazifesi olarak görülmektedir (Türkmen, 2011: 48). Demokratik bir toplumun yaşayabilmesi için bütün siyasi sistemlerin demokratikleştiği ve toplumsallaşmanın tüm alanlarda katılım vasıtasıyla hayat bulduğu katılımcı bir toplumun bulunması gerekliliği önemlidir (Rosen & Wolff, 2006: 148). Bu bağlamda günümüz demokratik toplumlarında katılımcı demokrasi anlayışı oldukça yaygınlaşmıştır. Egemenliğin kaynağını halkta bulan demokrasi kavramının yanı sıra temsili demokrasilerde de halkın seçtiği temsilcilerle egemenlik hayat bulmaktadır. Bununla birlikte katılımcı demokrasi ise halkın doğrudan katılımını gerekli kılan unsurlar barındırmaktadır (Türkmen, 2011: 61).

Siyasi özgürlük yönetilenlerin özerkliğini korumak gayesiyle oluşturulurken asıl özgürlük ise insanın kendi hareketlerini gerçekleştirme, tercihine göre yasama ve sorumluluklarını kapsayan bir olgudur. İnsanların devlet işlerine katılımına olanak sağlayan bireyin siyasi hakları ve özgürlükleri neticesinde insanların iradelerine dayalı demokratik bir rejim kurulur. Amaçlanan durum demokratik bir toplumsa oluşturmak ise, siyasetin demokratikleşmesi öncülüğünde toplum da demokratikleşecektir ki; bunun sonucunda da siyasi katılımı artış gösterecektir (Solmaz, 2009: 26). Demokrasi özgürlük unsurunu hayati derecede önemser. Demokratik toplum homojen bir toplum yapısına sahip bulunmamakla birlikte insanların özgürlüklerini kullanması, farklı düşüncelerin ve menfaatlerin temsilini sağlayan bir toplumdur. Dolayısıyla demokratik toplum özgürlükleri, farklılıkları koruyan ve şiddet içermeyen bir toplumdur (Çukurçayır, 2002: 14).

Siyasal bir yönetim şekli olan demokrasi, açık bir toplumla bağlantılı olup, demokratik toplumlar bu anlamda çeşitli görüş ve inançlara açık olan toplumlardır. İmkan ve fırsat eşitliği olan bu tür demokrasilerde güçlü bir sivil toplum bulunur. Farklılığın ve örgütlülüğün geliştiği sivil toplumlarda demokraside gelişmiştir (Fedayi, 2011: 38-39). Bu bağlamda canlı ve gelişmiş bir sivil toplum demokrasinin temelidir. Demokrasi sivil toplum olmadan gelişemez ve sivil toplum olgusu siyasal kültürle de yakından ilişkilidir (Roskin vd., 2013: 145). Tek biçimliliğin aksine farklılaşmayı temel alan ve demokrasi ile güvence altına alınan sivil toplum, kültürel tekelciliği dışlar. Toplumun ve bireyin doğasını gözeten bu toplumlarda kafa sayısınca görüş, yürek sayısınca sevgi bulunur. Dolayısıyla demokrasi aslında bunları gerçekleştirmek amacı taşır (Selçuk, 2010: 359).

Siyasal ve kültürel demokrasi sivil toplumun demokratik potansiyelini gerçekleştirmesi için önemli iken diğer yandan demokratik bir devletin varlığını devam ettirmesi de demokratik sivil toplumun varlığına bağlı bulunmaktadır. Dolayısıyla bu karşılıklı ihtiyacın kabulü ve gereklerinin yerine getirilmesi, demokratik sürecin başarısının artırılmasında önemli bir etkidir (Aslan, 2010: 368). Bu noktada demokrasi ve demokrasi kültürünün gelişmiş olduğu toplumlar, sivil toplumun işlevsel olduğu toplumlardır. Sivil toplum kuruluşları kişi hak ve özgürlüklerini güvence altına alan bir göreve sahiptir. Sivil toplum modern toplumlar bağlamında sivilleşmeyi ifade eden bir olgudur (Akçalı, 2007: 141).

Demokrasi, halkın ve örgütlü halk kitlelerinin siyasetin her aşamasında, kararların alınmasında ve uygulamaya konulmasında aktif olmalarını ve etkin rol almaları imkânını sağlar. Bu bağlamda demokrasi ile yönetilen toplumlarda siyasi bilinç ve baskıcı rejimlerle yönetilenlerin siyasi bilinçleri birbirinden farklı oldukları belirtilir (Erzen & Yalın, 2011: 50). Bir ülkede demokrasinin başarısı, hem demokrasinin dayandığı hak ve özgürlüklerin pozitif hukuk kuralları olarak belirtilmesiyle hem de toplumu oluşturan bireylerin demokrasinin unsurlarını benimsemeleri, hak ve özgürlüklerinin sınırının bilincinde olmaları, başkalarının hak ve özgürlüklerine saygı göstermeleri ve bu bağlamda da bir demokrasi geleneği ve kültürüne sahip olmaları önemlidir. Demokrasi geleneği kuşaktan kuşağa nesilden nesil'e aktarılan bir olgu olup toplumda kısa sürede yerleşemez (Centel, 1994: 70-71).

Demokratik kültürün oluşturulmasındaki esas amaç birlik ve çeşitliliğin bir arada olması, özgürlüğün ve bütünleşmenin sağlanması mücadelesi üzerine yapılmalıdır. Çoğunluğun gücüne, azınlığın ise haklarına saygı göstermek temel hedeftir. Zaten bu anlamda demokrasi, bugünün çoğunluğunun yarının azınlığına dönüşebileceğini ve çoğunluğun çıkarlarından farklı olarak, azınlığın haklarının tanındığı bir yönetim şeklidir (Solmaz, 2009: 2-3). Demokrasi yalnız siyasal yönetimlere ve yasalara dayanan bir normlar dizisi olarak görülmekten oldukça uzaktır. Demokrasi kültürünün oluşmasındaki temel etken ise demokrasi yönetimlerinde en fazla kişiye en fazla seviyede özgürlük bahşetmek ve çok çeşitliliği tanıyıp korumak olarak belirtilir. Demokrasi bu noktada artık daha çok siyasal bir kültüre dayanmaktadır (Solmaz, 2009: 27). Siyasal kültür olgusu demokrasi kültürü olgusunun kapsamında olup daha çok siyasal yaşantının ne şekilde ortaya çıktığı ile alakalıdır. Siyasal

kültür olgusu çeşitli biçimlerde tanımlanmakta olup bir ulusun siyasal gelenekleri olarak anlaşıldığı gibi siyasal hayata önemli etkileri olan yazılı kurallar ve toplumda hâkim olan siyasal ideolojik hedeflerde siyasal kültür olgusu içinde değerlendirilmektedir (Akçalı, 2007: 24-25).

Demokratik bir siyasal sistemi toplumlara yerleştirmek demokratik bir kültürün vatandaşlara egemen olduğu toplumlarda son derece kolay iken otoriter bir kültürün yaygın olduğu toplumlarda ise demokratik sistem kurmak oldukça zordur. Kısaca siyasal yapı siyasal kültür tarafından siyasal kültür de kültür tarafından belirlendiği düşünülmektedir. Benzer bir şekilde siyasal yapıya şekil veren etkenlerden biri kültür olduğu belirtilmektedir. Bazı zamanlarda bazı toplumlarda devletin seyirci durumunda olduğu bilhassa 20. yüzyıl öncesi devletler ve 20. yüzyıldaki tüm devletlerde böyle bir durumun bir ölçüde var olduğu belirtilmektedir. Devletin müdahaleci durumda olduğu 20. yüzyılda bilhassa kalkınma çabasında olan ülkelerde siyaset vasıtasıyla kültürü değiştirerek onu toplumun kalkınma ve gelişmesine daha uygun bir niteliğe büründürmek temel amaç olarak görülmüştür. Dolayısıyla kültürün siyaseti belirlediği yolundaki nedensellik ilişkisi siyasetin kültürü belirlemesi biçimine dönüştüğü düşünülmektedir. Başka bir ifadeyle siyasetin kültürden bağımsız olduğu ifade edilmektedir (Sitembölükbaşı, 1997: 259).

Toplumsal faktörler demokrasi kültürünü etkileyen en önemli unsurlardan biridir. Toplumların yaşama biçimleri, gelenek ve görenekleri, eğitim durumları ve yetiştikleri sosyal çevre, bireylerin davranışlarına şekil veren içsel öğelerdir. Kitle iletişim araçları, sivil toplum kuruluşları ve hükümet dışı organizasyonlar gibi dışsal etkisi olan kurum ve kuruluşlar toplumsal hareketleri yönlendirebilir ve onları değiştirebilir (Akçalı, 2007: 27). Demokratik kültür yalnızca siyasal kültürün gelişmesi ve sağlıklı bir çerçeve içinde bulunması ile olası hale gelir. Bunu gerçekleştirmek için ise toplumu meydana getiren insanların katılımına izin veren yapılara gereksinim bulunur. Kültürün gelişmesi için okul oldukça önemlidir. Demokratik kültürün gelişimi için de benzer şekilde okullara gereksinim duyulur ve bu okullar da yerel yönetim birimleridir. Halkın karar ve uygulamalara katılımına merkezi yönetime göre daha uygun olan yerel yönetimler ayı zamanda demokrasi eğitiminin verildiği okul görevindedir. Dolayısıyla demokratik kültürün gelişimi güçlü yerel yönetimler ve aktif yerel siyaset ile olası hale gelir (Şentürk, 2008: 57).

Modern toplum son iki yüzlük süreçte giderek artan bir şekilde toplumların ekonomik, siyasal ve kültürel yapılanmalarında belirleyici etken konumundadır. Geleneksel toplumdaki bütün kurumsal yapıların yerlerine modern kurumların geçtiği modernleşme süreçleri hızlı bir şekilde bütün dünyaya yayılırken, devlet ile birey, aile, sınıf ve çeşitli temsil grupları arasındaki bütün ilişki üslupları tekrar şekillenmiştir. İktidarın esas dayanakları, yapısı ve işleyişi, büyük oranda, tekrar yapılandırıldı. İkinci dünya savaşından sonra demokrasinin, "modern dünya sistemi"ni belirten temel olgulardan birine dönüşmesiyle, "iktidar," "medya" ve "sivil toplum"a yönelik münakaşalar çoğu bilim alanının ana temalarını oluşturdu. Yirminci yüzyılda yaşanan iki dünya savaşından sonra modern siyasal sistemin hem ulusal hem de uluslararası temelde tekrar yapılandırılması önemli bir öncelik olmuştur (Özkan, 2015: 115). Sivil toplumun demokratikliği toplumsal yapının özelliği ile yakından ilintilidir. Toplumun gelenekselliği veya modern olması bu kültürün özelliklerini belirlemede önemlidir. Bu bağlamda siyasal kültürün özellikleri siyasal sistemin de özelliğini belirler. Sivil toplumlarda bireyler kendilerini gelişmiş demokratik bir siyasal kültür içinde gördükleri zaman demokratikleşmeye katkı yapabilirler. Siyasal değerleri, tutumları ve eylemleri olarak kavramsallaştırılan siyasal kültür olgusu hem katılımcı, hoşgörülü ve uzlaşmacı hem de, itaatkâr, dışlayıcı ve ötekileştirici de özellikte taşıyabilir. Sistemi demokratikleştiren önemli bir öge sivil toplumun katılımcı özelliğindedir. Katılımın anlamı Demokrasi için hem seçimlerde oy kullanmak hem de seçim dışı dönemlerde de gösteri ve yürüyüş, protesto ve benzeri faaliyetler göstermektir. Dolayısıyla, demokrasi siyasi etkinlik duygusunun güçlü

olduğu bir siyasal kültürü önemli bulur. Bugün sivil toplum, demokrasi için yeterli olmasa bile zorunlu bir olgu olarak görülmektedir. Bu noktadan hareketle, siyasal alanda liberal demokrasi, ekonomik alanda serbest piyasa ve toplumsal alanda demokratik siyasal kültür, demokratikleşmede birbirini tamamlayan gerekli unsurlardır (Uluç, 2013: 404).

Modern demokrasinin tarihsel bir unsuru olan liberalizm, demokrasi, demokratik kültür, siyasal kültür gibi bir tutum, zihinsel bir kalıp ya da Dworkin'e göre siyasal bir ahlak olarak belirtilmektedir (aktaran Sartori, 1996: 399-400). Liberalizmin en önemli kuramcılarında J.S.Mill'e göre en ideal yönetim bireylerin mümkün olduğunca geniş katılımına imkân veren bir yönetim sistemi ile sağlanabilir. Bu bağlamda Mill'in ideal devletinde siyasal katılma ve liyakat temel olgular olup, ona göre halkın egemenliği temsile dayalı egemenliktir. Mill'e göre çoğunluğun çıkarlarına uygun temsil vazgeçilmez niteliktedir. Mill temsili demokratik ve katılımcı kuramsal düşünce temelinde faydacılık geleneğini devam ettirmiştir (aktaran Schmidt, 2002: 92-93).

Liberal demokrasinin eksik taraflarını radikal demokrasi ya da katılımcı demokrasi vasıtasıyla düzeltilebilmesi için uygun kültürel ortamın oluşmasını gerekmektedir. Bu bağlamda katılımcı demokrasinin kamusal alan içinde gelişebilmesi uygun siyasal kültürün ortaya çıkmasıyla sağlanmaktadır. Dolayısıyla demokratikleşmeyi sağlayacak siyasal kültürün de belli özellikleri barındırması lazımdır. Demokrasiyi, otoriter ve totaliter sistemlerden ayıran en önemli unsurlardan biri demokratikleşme sürecinin son noktasının bulunmamasıdır. Katılıma açık siyasal bir kültür, her kimliğin bir de ötekisi olduğunu tanımakla sağlanabilir. Dolayısıyla, post-modern siyasetteki liberal düşünce ve devlet anlayışı farklılık, çoğulculuk ve katılımcılığı özümsemekle birlikte, özgürlüklerin sınırsız yaşandığı ve özgür düşünce akımlarının desteklediği bir felsefe olarak küreselleşen dünyada yeni bir bakış yeni bir siyasal kültür meydana getirme fikrini getirmiştir (Dağdelen, 2013: 40-41).

Demokrasi kültürünün kökeni Rönesans ve Reform hareketlerine kadar gitmekte olup, XVIII. yüzyılda aydınlanmanın "aklı" insanın ve toplumsal felsefenin merkezine almasıyla gelişen "modernite" olgusuyla birlikte güçlü bir yapı kazanmıştır. Dolayısıyla Modern Batı'nın oluşturulmasıyla beraber, Avrupa dışındaki toplumlar yeni bir tarihi sürece başlamışlardır (Tuncer ve Çelik, 2011: 1203).

Sonraki yıllarda ise siyasal düşünce tarihine yönelik münakaşalarda Fransız Devriminin etkisi önemli derecededir. Fransız Devrimi bütün Avrupa'da devletlerin ve toplumların yeniden yapılanmalarına sebep olan bir dizi dönüşümü gerçekleştiren etken olmuştur. Bu dönüşümler hem siyasal ve ekonomik alanda hem de kültürel alanda gerçekleştirilmiştir. Devlet ve toplumların modernlik çabaları dâhilindeki yapılanmaları, önce tüm Avrupa'yı daha sonra da bütün dünyayı dâhil edecek şekilde yaygınlaştı. Hem merkezîyetçi devlete ve merkezîleşmiş topluma sebep olan Fransız Devrimi'ne hem de XIV. Louis'in çeşitli uygulamaları sayesinde merkezîyetçi siyasetin Avrupa genelinde giderek güç kazanmasını sağlayan uygulamalar ile dönemin demokratik siyasal kültüründe önemli gelişmeler kaydedilmiştir (Özkan, 2013: 194). Fransız devrimi sürecindeki demokrasi hareketleri bağımsız küçük mülkiyetler ve yerel özyönetimler çevresinde şekillenen, ayrıntılı olarak tasarlanmış adil toplum düşüncesi etrafında değişim ve dönüşümler geçirmiştir. On yedinci yüzyıldaki İngiliz Devrimi ve tam eşitlik taraftarlarının ülkelerine, on sekizinci yüzyıldaki Amerikan devrimin alt sınıf radikalizmindeki gelişmeler ve Benelüks ülkeleri ile Britanya'daki hareketler ile süregelen bir dizi halk demokrasisi geleneğindeki gelişmeler demokratik siyasal kültür alanında yaşanan diğer önemli gelişmeler olarak belirmiştir (Eley, 2008: 58).

20. Yüzyıla geldiğimizde ise siyasal ve kültürel sorunların artan merkezîleşme düşüncesiyle birlikte ele alınmaya başlanması aristokratik liberalleri ve Tocqueville'yi önemlile hale getirmiştir. Amerikan kültürü bu noktada ekonomik belirleyiciliğine paralel olarak giderek bütün dünyadaki gelişmelerin merkezi durumuna geçmiştir. Dolayısıyla, günümüzde de

geçerliliğini koruyan Tocqueville'nin "Democracy in America"sının uluslararası siyasete yönelik çalışmaların temel başvuru kaynağı olmasına neden olmuştur (Özkan, 2013: 192). 1980'de dünyada ve ülkemizde başlatılan liberal-muhafazakâr yapılanma, post modern kuramların ortaya çıkması ve egemen konuma gelmesi, 1989'dan sonra, yerleşik siyasal, kültürel anlayışları sarsmış ve güvensizlik durumu oluşturmuştur. Buradaki hedef tek kutuplu yeni sistemi tartışmasız, eleştirisiz, son seçenemiş gibi göstermekle birlikte ABD'yi mutlak lider konumuna getirmek ve bu durumu yasal hale getirmek amacıyla her şeyi kullanmak, buna karşı çıkanları etkisiz hale getirmek, başka bir seçeneğin olmadığını, tarihin sonuna geldiğini belirtip yeni bir bağımlılık süreci oluşturmak olduğu belirtilmiştir (Kaçmazoğlu, 2013: 37).

5. SONUÇ

Hem teorik, hem de günümüzdeki Batılı demokratik siyasal sistemlerin geçirmiş olduğu süreç, var olan siyasal kültür üzerine inşa edilen mevcut liberal anlayışla bağlantılı olarak, ekonomik, sosyal ve siyasal sürecin bir sonucudur. Bu bağlamda toplumsal faktörler önemli olduğu kadar, Batılı değerler çerçevesinde ortaya konan ve özellikle teorinin netleştiği, pratik olarak uygulama alanı bulabildiği XIX. yy.'dan günümüze kadar geliştiği görülmüştür. Farklılık, çoğulculuk ve katılımcılık kavramları üzerinden, demokrasi kültürünün geliştiği de bir gerçektir. Fakat bu gelişim sürecinin tüm Batıda aynı düzeyde olduğu tartışmalıdır. Özellikle, bir çok Batılı ülke ve Batı dışı ülkede ele alınan demokrasi pratiği, tarihsel bazda gelişen siyasal kültür zaman zaman farklı değerlendirmelere tabi tutulabilmiş, zaman zaman da birbirini tamamlayan iki unsur olarak nitelendirilebilmiştir.

Geleneksel toplumsal faktörler ile modern çağda tüm toplumların özümsemek durumunda kaldığı global ölçekli olgular bir araya gelerek, günümüz anlamında genel kabul görmesi için uğraşılan Batılı liberal demokratik sistemin oluştuğu kabul edilebilir. Bu noktada yerel olanın demokrasi içindeki belirleyiciliği ön plana çıkmış/çıkartılmış, zaman zaman da geleneksel siyasal kültürün belirleyiciliği önemli bir unsur olarak yerel demokrasilerin belirleyici özelliği/özellikleri olarak ortaya konmuştur.

Özellikle modern demokrasilerin, yapısal anlamda ortaya koyduğu anayasallık, insan haklarına saygı, özgürlük, bireysellik ve birey ile toplum arasında kurmaya çalıştığı siyasal denge anlayışı, önemli bir durumdur. Günümüzde yerel halklar için bu olguların ne kadar önemli olduğu tartışmalı olsa da demokratik yönetimlerin yolsuzluğu ve yoksulluğu engellemedeki başarısı ve en önemlisi de "bir demokrasinin zorba bir idare biçimine" dönüşmesini engelleyebilme kapasitesi çok önemli sorun alanları olarak karşımızdadır (Aron, 2011: 105). Bu durum bir siyasal kültür içinde demokrasi kültürüne bağımlı olarak gelişmesi gereken kamuoyu bilinci ve katılım çerçevesindeki bir çok önemli olguyu tartışmalı hale getirmiştir. İster Batılı, ister başka şekillerde gelişmiş demokratik sistemlerde, ekonomik durgunluk, politikacılara olan güvenin azalması ve "devlet kurumlarının verimsizliğine" olan inançla demokrasi tartışılır hale getirilmiştir. Bu durum toplumsal bazda dayanışmayı güçlendiren, "birleşik" olma ve mevcut siyasal sistemi kesin inançla kabul etmeyi betimleyen "meşruiyet" anlayışını sarsmıştır. Özellikle, demokrasinin bir kültür ve sistem olarak en önemli örneklerinden biri olarak sunulan Amerika Birleşik Devletleri'nde sisteme bağlılık zayıflamış, toplum içindeki "kutuplaşmalar" artmıştır (Roskin vd., 2013: 147-148).

Bu genel görünüş çerçevesinde, Batıda büyük mücadeleler sonunda oluşan bir gelenek olan demokrasi kültürü, zaman zaman siyasal kültüre olan bağımlılığı, zaman zaman da kendi içsel sorunları çerçevesinde, toplumsal yapıyla olan uyumsuzlukları üzerinden, tartışmalı bir süreçte ilerlemektedir. Bu nedenle toplumsal yapı ve onun belirlediği siyasal yapının, bu ikili kültürel anlayışı belirleme noktasındaki önemi, modern toplumsal siyasal ve demokratik anlayışın belirlenmesi noktasında mutlak bir durum olarak karşımızda durmaktadır.

KAYNAKÇA

- Acar, D.Ş. (2006). "Siyasal Kültür-İdeoloji-Medya Bağlamında, Ulusal Gazetelerin 2002 Genel Seçimleri Öncesi Gündem Oluşturan Siyasi Nitelikli Haberleri Üzerine Betimleyici Bir Araştırma", Yüksek Lisans, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kütahya.
- Akçalı Y. (2007). "12 Eylül'den Günümüze Türkiye'de Demokrasi Kültürü: Toplumsal Ve Siyasal Dönüşümün Etkileri", Yüksek Lisans, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya.
- Aron, R. (2011), Demokrasi ve Totalitarizm (Çev.: Vahdi Hatay), Kadim Yayınları, Ankara
- Aslan, S. (2010). "Sivil Toplum ve Demokrasi", Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 15 (2): 357-374.
- Beetham, D. & Boyle, K. (2005). Demokrasinin temelleri: 80 soru 80 cevap (Çev.: Aslıhan Zeynep Kopuzlu), Adres Yayınları, Ankara.
- Bildirici S. S. & Aytakin, B. (2015). "Türkiye'de Siyasal Kültür-Makroekonomi Politikaları Etkileşimi: İstikrar Programlarının Ortaya Çıkması", Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(18): 435-448.
- Centel, N. (1994). "Dürüst Yargılama ve Medya Bakımından Demokrasi Kültürü", Atatürk Üniversitesi SBF Dergisi, 3 (49): 58-72.
- Coşkun, A. (2008). "Demokrasi ve Demokratik Kültür", Yerel Siyaset dergisi, (27):62-63, <http://www.yerelsiyaset.com/pdf/mart2008/12.pdf>
- Çukurçayır, M.A. (2002). Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi : Küreselleşme Sürecinde Yurttaş, Yönetim, Siyaset, Çizgi Yayınları, Konya.
- Dağdelen, A. (2013). "Küreselleşme Sürecinin Yerelleşme ve Siyasal Kültür Üzerindeki Etkileri", Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10 (2): 27-45.
- Dahl, R. A. (2001). Demokrasi Üstüne (Çev.: Betül Kadioğlu), Phoenix Yayınevi, Ankara.
- de Lara, P. (2003), Komünote ve Komünotarizm (Çev.: İsmail Yerguz), edit. Philippe Raynaud ve Stéphane Rials, Siyaset Felsefesi Sözlüğü, İletişim Yayıncılık, İstanbul, 513-519.
- Diamond, L. & Plattner, M. F. (1995). Demokrasinin Küresel Yükselişi, Yetkin Yayınları, Ankara.
- Dursun, D. (2007). "Demokratik Siyasal Kültürün Gelişmesinde Yerel Yönetimler", Siyaset Dergisi, (24): 45-50, <http://www.yerelsiyaset.com/pdf/aralik2007/13.pdf>
- Dursun, D. (2008). "Demokratik Siyasal Kültürün Gelişmesinde Yerel Yönetimler", Yerel Siyaset Dergisi, Okutan Yayınları, (25):77-86.
- Efegil, E. (2012). "Türk Dış Politikasında Siyasal Kültürün Etkisi: Kemalist Siyasal Kültürün Evrimleşmesi", Gazi Akademik Bakış Dergisi, 5(10): 189-206.
- Eley, G. (2008). Demokrasiyi Kurmak Avrupa Solunun Tarihi, Doruk Yayıncılık, İstanbul.
- Erzen, M.Ü. & Yalın, B. E. (2011). "Siyasal Kültürün Temel Paradigmaları Üzerine: Kültürden, Siyasal Toplumsallaşma, Örgütlenme Ve Katılma Süreçlerine Yansıyanlar", İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi, (41): 49-61.
- Fedayi, C. (2011). Siyaset Bilimi, Kadim Yayınları, Ankara.

- Gökbel, V. & Seggie, F.N. (2014). "Siyasal Kültür, Üniversite ve Akademik Özgürlük", Değerlendirme Makalesi, İnsan ve Toplum Dergisi, 4(8): 189-196.
- Göze, A. (2007). Siyasal Düşünceler ve Yönetimler, [Beta Yayınları](#), [İstanbul](#).
- Kaçmazoğlu, H.B. (2013). "Muhafazakar-Yeni Liberal Toplum Modelinden 1990'larda Postmodern Toplum Modeline: Siyasal İslam'ın Yükselerek Egemen Yaşam Tarzına Dönüşme Süreci", (6) Sosyologca Dergileri, Doğu Kitabevi.
- Nohutçu, A. (2007). Kamu Yönetimi, Savaş Yayınevi, Ankara.
- Özkan, D. (2013). "Aristokratik Liberalizmde Modern Devlet ve Demokratik Toplum", Liberal Düşünce Dergisi, 18: (69-70), 191-199.
- Özkan, D. (2015). "Modern Toplumda Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü ve Devlet: İktidar, İdeoloji ve Kitle İletişimi", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (43):115-125.
- Öztekin, A. (2003). Siyaset Bilimine Giriş: Toplum, Devlet, Parlamento, Hükümet, Kamu Yönetimi, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Polat, N. (2009). "Antik ve Modern Düşünce İyî Yaşam ve Demokrasi", Doktora, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Rosen, M. & Wolff, J. (2006). Siyasal Düşünce (Çev.: Sevda Çalışkan), [Dost Kitabevi](#), [Ankara](#)
- Roskin, M. G.; Cord, R. L.; Medeiros J.A. & Jones W. S. (2013). Siyaset Bilimi (Çev.: Atilla YAYLA), Adres Yayınları, Ankara.
- Sartori, G. (1996). Demokrasi Teorisine Geri Dönüş (Çev.: Tuncer Karamustafaoğlu), Mehmet Turhan, [Türk Demokrasi Vakfı](#), [Ankara](#).
- Selçuk, S. (2010). Demokratik Yönetim Özgür Birey, [İmge Kitabevi](#), [Ankara](#).
- [Schmidt, M.G.](#) (2002). Demokrasi Kuramlarına Giriş, [Vadi Yayınları](#), [Ankara](#).
- Sitembölükbaşı, Ş. (1997). "Siyasal Kültürün Kavramsallaştırılmasında Karşılaşılan Bazı Güçlükler", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, (2): 249-266.
- Solmaz, T. (2009). "Türkiye'nin Demokrasi Kültürü Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme", Yüksek Lisans, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji ABD, Kütahya.
- Şentürk, H. (2008). "Demokrasi Kültürü ve Yerel Siyaset", Yerel Siyaset dergisi, (27): 55-57. <http://www.yerelsiyaset.com/pdf/mart2008/10.pdf>
- Taşar, M. (2001). Türkiye'nin Düşünce Gündemi, [Adım Ajans Matbaacılık](#), [Ankara](#).
- Tuncer, A. & Çelik, F. (2011). "Batı ve Doğu Toplumlarının Demokrasi Algısında Dinin/İnanç Sistemlerinin Yeri", Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 8(1): 1189-1214.
- Türkmen, T. (2011). "Demokratik Toplumun Oluşumunda Medyanın Rolü", Yüksek Lisans, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Türköne, M. (2011). Siyaset, [Etkileşim Yayınları](#), [İstanbul](#).
- Uluç, A. V. (2013). "Türkiye'de Sivil Toplum ve Demokrasi İlişkisi", C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 14(1): 399-419.
- Ural, A.; Bağdatlı, Ş. & Altıntaş, H. (2009). "Demokratik Rejimlerin Kültürel ve Siyasal Dayanakları ve Türk Siyasal Kültürü", Stratejik Araştırmalar Dergisi, (13): 73-82.
- Yayla, A. (2015). Siyaset Bilimi, Adres Yayınları, Ankara.

Çelik, F. & Yahşi, F. (2016), "Modern Demokratik Toplum Tasavvurunun Oluşmasında, "Siyasal Kültür" ve "Demokrasi Kültürü" Olgularının Yeri", International Journal of Academic Value Studies, 2 (4) : 46-58. (ISSN:2149-8598).

Yılmaz, L. (2003). "Siyasal Kültür-Kriz Etkileşimi Çerçevesinde Türk Siyasal Kültürünün Kriz Alanları", Yüksek Lisans, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, İzmir.

Elektronik kaynak: <http://www.tdk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 20.04.2016